

Satu Rämö

Hildur

Översättning
Marjut Hökfelt

Bokförlaget Forum

”Ridom, ridom” (”Á Sprengisandi”) på sidan 117,
svensk text av Sven Petri.

F I L I FINNISH
LITERATURE
EXCHANGE

**Bokförlaget
Forum**

Bokförlaget Forum, Box 3159, 103 63 Stockholm
www.forum.se

Copyright © Satu Rämö, 2022
First published in Finnish with the original title *Hildur* by
Werner Söderström Ltd (WSOY), Helsinki. Published in the Swedish
language by arrangement with Bonnier Rights Finland.

Omslag: Miroslav Šokčić
Tryckt hos ScandBook EU, 2023
ISBN 978-91-37-50656-2

*Mor min i uthuset
fäll inga tårar;
jag ska låna dig min trasa
min trasa att dansa i
dansa i.*

Gammal isländsk folkdikt

FÖRE

Kapitel 1

Sommaren 1550, Mosfellsheiði

SLEIPNIR ÖKADE PÅ stegen så att den tjocka, bruna manen pendlade våldsamt fram och tillbaka. Det rann dregel ur hästens mun och de svarta ögonen lyste av iver över att få röra sig framåt.

Haraldur satt på den snabbfotade springaren och drog in den kalla sensommarluften. Han höll springarens tyglar i sin högra näve. Från vänster hand löpte ett rep till grimmorna på två reservhästar som sprang bredvid. Kniven som satt fastsurrad vid hans midja slog mot det högra låret i takt med hästens tölt.

För varje utandning blåste Haraldur ut ett lågt och långt O-läte genom sitt tjocka, rödbruna skägg. Det var avsett att lugna, men inte ens tröttheten kunde hejda springarens fartlust.

En bra häst ville sin ryttares bästa. Den ville visa vad den kunde. Haraldur hade ingen lust att köra slut på sin bästa springare, eftersom de ännu hade Mosfellsheiðis långa uppforsbacke framför sig.

I tre långa dagar hade han ridit. Han hade lämnat hemmet i Breiðafjörður, eller Breda fjorden, vid Fellsströnds strand i västra Island med tre hästar och styrt söderut. Han var på väg

för att varna sin vän Njáll. Det hade kommit till Haraldurs kännedom att ett mördargäng från en rivaliserande stam planerade att dräpa honom. Njáll var en av de förmögnaste hemmansägarna på södra Island och hade stort inflytande. Pengar och makt samlade ovänner, som hittade sätt att få del av andras förmögenhet.

Njáll och Haraldur hade lärt känna varandra och blivit vänner redan när de var små, eftersom de var kusiner på modernet. Haraldur hade gett sig i väg så snart han hade hört talas om faran.

Kvällssolen färgade landskapet orange. I luften låg en föräning om höst. Fåglarna drillade inte längre som under sommarens parningslust, och ängarnas gröngräs var på väg att övergå i ljusbrunt. Strax före solnedgången och innan skymningen föll nådde han fram till den sista rastplatsen under sin långa färd: *sæluhúset*, eller gästhuset, på Mosfellsheiðis högland.

Haraldur stannade till framför ett lågt ruckel byggt av torv och klev av hästen. Han gav hästarna vatten och ledde dem bort till en åker omgiven av en stengårdsgård för att vila.

Sedan öppnade han dörren till gästhuset och klev in i den dunkla och låga farstun. Han ville sträcka ut sig för natten. Färden skulle gå vidare tidigt nästa morgon. Endast en halv dagsritt återstod till Njálls hemman vid den stora och mäktiga Ölfusá-älven.

”Tre hästar och en karl, för en natt. Det finns väl plats?” grymtade Haraldur ur sitt skägg och bytte tyngd från den ena foten till den andra. Ansiktet med den grovhuggna hakan ramades in av långt, rött hår.

En ung kvinna dök upp i torvstugans mittgång, klädd i ullgrå vadmalskjol och bärande på en fotogenlampa. Lampans svaga sken fördjupade det gröna i hennes ögon.

”Det finns sovplats där bak. Betalningen på morgonen och så inget fuffens”, sa hon och gjorde en snabb gest bakåt med huvudet.

Una var i tjuogoårsåldern och kom söderifrån. På vintrarna var hon piga på en gård i nästliggande fjord. Under sommaren tog hon hand om de boende på gästhuset på husbondens ägor. Vid det här sæluhúset stannade alla resenärer som färdades västerut och söderut till för att få vila över natten.

Una betraktade länge den stilige mannen som stod i gången. Mycket längre än man annars brukar se på främlingar.

”Är du hungrig? Jag kan se efter vad som finns i kokstugan”, sa hon.

De delade på en torkad torskfilé och bröt loss bitar av en torr brödbit gjord på havstång. Haraldur berättade om hästarna som färdades med honom och om sin fårgård i Breda fjorden, där det fanns så många öar att ingen ännu hade lyckats räkna dem. Una sa att hon var bra på att klippa får.

Hon brukade inte släppa ner främmande resenärer i sin säng, men den här gången gjorde hon ett undantag. Haraldur kändes annorlunda. Speciell. Han pratade med henne som med en jämbördig. Han frågade om hennes åsikt, lyssnade utan att avbryta och berättade vardagliga saker om sitt liv.

Morgonen därpå när Haraldur gjorde sig redo att ge sig av frågade han Una vad hon skulle säga ifall han kom för att hämta henne på tillbakavägen.

”Om du kommer i tid kanske jag följer med”, sa hon och blev efter att Haraldur gett sig av kvar för att fläta sitt hår. Sommarmorgonens solstrålar sken in genom torvstugans smala fönsterglugg. En ljusstrimma som letat sig ända in i rummet tycktes klyva det mitt itu. Una ställde sig i solens strålar, slöt ögonen och njöt av värmen som flödade ner över hennes ansikte.

Haraldur hann bort till Ölfusás strand före rövarena. Njáll var glad över sin väns ankomst, och de firade sitt återseende till långt in på natten. Av en pålitlig granne lejde Njáll ett par stadiga extra arbetare som dygnetruntvakter för att skydda sitt liv. När Haraldur gjorde sig redo att ge sig av ute på gården gav Njáll som tack sin vän en liten skinnpung full av klippingar, mynt präglade i silver och koppar.

Klippingarna klirrade i Haraldurs ficka när han två dagar senare kom ridande till sæluhúset igen med sina hästar.

Una packade ihop sina få ägodelar, klev upp på ett ungt sto som ägdes av Haraldur och begav sig tillsammans med den stilige mannen västerut, mot de oräkneliga öarnas Breda fjord.

Hon och Haraldur skulle aldrig ha träffats, men så gick det, och de fick ovanligt många barn.

Kapitel 2

November 1994, Ísafjörður

GENOM VARDAGSRUMSFÖNSTRET SYNTES hur vinden slungade snön fram och tillbaka på gården. Snöyran tilltog. Lóas mage kändes mjuk och varm mot handen. Den är tunn som silkespapper, tänkte Björk medan hon strök lugnt över det dåsiga djuret. Katten spann tyst. En snöplog körde förbi, det blinkande varningsljuset på taket svepte med en orange-gul ljusstrimma genom vardagsrummet. Det stora fordonet rensade vägen från snö och skuffade undan den till stora högar på en obebyggd tomt bredvid. Snöplogens skrapande slammer och gnissel hördes ända in. Katten vaknade och sträckte ut sina framtassar mot manchestersoffan, öppnade de smala ögonen så lite som möjligt och kastade en belåten blick på sin unga skötare.

Det grämde Björk att hon inte kunde ha en egen katt. Mamma var allergisk. En hund gick inte heller. De hade hästar, men de var alltid utomhus och man kunde inte leka med dem på samma sätt i vardagsrumssoffan.

Björk hade blivit glad när mammas gamle bekant Jón hade bett henne och systemen Rósa att vara kattvakter. Han var tvungen att åka i väg till huvudstaden för att köpa glasögon, eftersom det inte fanns någon ögonläkare eller ens en glas-

ögonbutik i Västfjordarna. Den sex timmar långa bilresan söderut och ett par nätter på något billigt hotell i utkanten av Reykjavík skulle inte ha passat den gamla katten Lóa. Hon trivdes inte i transportburen i baksätet, utan kräktes alltid i bilen.

Björk och Rósa hade kommit för att ta hand om katten direkt efter skolan. Flickorna hade gett Lóa ett par torsk-tungor och mätt upp en deciliter torrfoder i matskålen. Lóa var van vid att använda luckan i husets ytterdörr. Hon gick in och ut ur huset som hon ville och utträttade sina behov utomhus.

Björk ville inte gå ifrån den dåsiga katten. Den var så mjuk och varm.

”Vi måste verkligen gå nu. Skolbussen går alldeles snart”, manade Rósa på sin lillasyster.

”Jag ska bara klia en liten stund till. Lóa tycker så mycket om det här, titta nu hur hon buffar mot mitt knä. Kss kss kss.”

Åttaåriga Rósa stod i hallen med en röd My Little Pony-ryggsäck på ena axeln och trampade från den ena foten till den andra. Skolskjutsen hem till byn på andra sidan berget avgick framför den gula skolbyggnaden om fem minuter, och hon visste att föraren inte skulle vänta in dem som var sena. Björk gick i första klass och hade ingen ordentlig tidsuppfattning än. Fem minuter och femton minuter var samma sak för henne. Rósa gick trots allt redan i trean.

Jón bodde lyckligtvis precis bredvid skolan. Mamma hade berättat att han hade ett annat hem också, ett gammalt sommarställe längre ut på landsbygden. Lóa trivdes också bättre ute på landet, där hon kunde springa längs ängarna utan att behöva vara rädd för förbipasserande bilar.

”Jag går i alla fall nu. Stanna kvar du om du inte vill hem”, sa Rósa och vände sig mot ytterdörren. ”Mamma lovade att

steka lummurplättar i dag, om du kommer ihåg?” lockade hon sin syster.

Björk älskade lummurplättar. Sådana där små och härligt tjocka havreplättar stekta i panna, som man hällde sirap och en massa rabarbersylt på. Det var hennes favoriträtt. Mamma fick dessutom plättarna att se ut som blommor och hjärtan.

Björk reste sig långsamt ur soffan och strök en sista gång över katten.

”Okej. Vi går väl då. Jag ska bara gå på toa snabbt.”

Rósa tryckte igen dörren till enfamiljshuset bakom sig och försäkrade sig om att dörren klickade till, för annars skulle en hård vindby kunna knuffa upp den så att det snöade in.

Flickorna klev över snödrivorna som bildats på gården. Det hade under de senaste två dagarna snöat minst en halv-meter. De stannade till för att förundra sig över formerna på de vindpinade snödrivorna och planerade en pulkautflykt till backen som reste sig bakom deras hemgård.

När flickorna klev ut på gatan med skorna fulla av snö susade den vita skolbussen förbi dem. Rósa sprang efter bussen en bit och viftade med armarna åt föraren att stanna, men förgäves. Antingen såg han inte eller så brydde han sig inte.

”Men vi måste hem. Vad ska vi göra?” frågade Björk skyggt. ”Jag har snö i skorna. Mamma säger att man blir förkyld om man är ute med blöta fötter”, bekymrade hon sig. Tårarna som steg upp i ögonen gjorde rösten tjock.

Rósa såg fundersam ut. Skolan var stängd. Alla de andra barnen hade gått hem till sig eller blivit upphämtade. Bussen hade åkt. Mamma var ute och matade hästarna vid den här tiden och skulle inte gå tillbaka in i huset på åtminstone en

timme. Pappa var ute till havs. Fiskefartyget skulle komma in till hemmahamnen först till helgen.

”Vi kan gå hem till nån”, föreslog Björk.

”Mamma gillar inte alls om hon måste köra hit för att hämta oss”, grubblade Rósa.

Björk hade ett annat alternativ i åtanke.

”Tänk om. Tänk om vi bara skulle gå?”

Björk visste att det var förbjudet att promenera hem. Man kunde gå vilse i snöstormen, och den nya fina tunneln var inte öppen än. Dessutom fick man inte ens gå till fots i tunneln.

Under de senaste två åren hade man byggt på en tunnel som gick genom berget mellan de två byarna. Den några kilometer långa tunneln skulle göra färden mellan byarna snabbare och resandet säkrare. Snart skulle man inte behöva använda den branta och slingriga bergsvägen, som i synnerhet under vinterstormarna var farlig att köra.

”Vi får inte gå in i tunneln till fots, och den är inte klar än”, sa Rósa skrämt.

”Jag hörde när mamma berättade för pappa att man redan kunde ta sig igenom berget. Det finns en väg där. Bergis”, sa Björk med en sexårings självsäkerhet och stirrade sin syster i ögonen.

”Jo ... Men vi måste ju ta oss hem. Eftersom tunneln inte är öppen än, finns det inga bilar där heller”, funderade Rósa.

”Men jag är rädd för mörkret och tunneln är jättemörk”, började Björk streta emot. Hon hade börjat bli rädd.

”Vi går alldeles tyst, på rad”, sporrade Rósa. ”Jag håller dig i handen hela vägen och släpper inte taget förrän vi är hemma. Vi går längs väggkanten. Tänk på plättarna.”

Björks motstånd smälte bort och hon grep sin systers hand. De gick i väg mot tunneln.

Flickorna gick längs den asfalterade vägen mot mynningen

i bergväggen. Det började snöa igen. Eftermiddagsljuset hade försvagats och det skymde snabbt utomhus. Snart skulle det vara lika mörkt ute som inuti tunneln.

”Som tur är snöar det inte i tunneln. Kom, nu går vi in”, sa Rósa och höll i gång lillasystemen.

Rósa och Björk gick hand i hand in i den mörka tunneln, och det sista som syntes av flickorna var en röd ryggsäck med ponnymotiv. Sedan försvann de.

NU

Kapitel 1

Oktober 2019, Ísafjörður

HAVET KVED TYST. Vågorna kom långväga ifrån, ända från Grönland. En storm på Grönlandshavet syntes några dagar senare i form av dyningar som sköt in mot nordvästra Islands skrovliga kust. Vattnet förvandlades till ett vitt skum när det träffade strandstenarna. Det forsade när det splittrades längs grottmyningarna som bildats genom vulkanutbrotten för länge sedan.

Var och en måste då och då komma i kontakt med den grund som upprätthåller det egna livet. För brottsutredaren Hildur Rúnarsdóttir skedde det genom att surfa. Havet var ombytligt, och ingen kunde helt förutspå dess rörelser. I vattnet fanns alltid ett mörkt och kallt element. Det som inte syntes i prognoserna och som man måste se upp för. Hildur var fascinerad av fara. Att leka med det kalla elementet var hennes sätt att leva.

Hildur snodde ihop sin tjocka fläta, som gick halvvägs ner på ryggen, till en stram knut i nacken för att neoprenluvan skulle sitta perfekt på huvudet.

Hon uppskattade vattentemperaturen till fem grader. Sex, som högst. Våtdräkten av neopren var hellång och av det

tjockaste slaget. Byxbenen och ärmarna var långa, men där var tyget ett par millimeter tunnare, eftersom armarna och benen behövde mer frihet att röra sig. När hon surfade i kallt vatten använde hon handskar och skor avsedda för surfing.

Den svarta dräkten satt som en andra hud. Om dräkten hade suttit löst, skulle den ha släppt in vatten och kroppen skulle ha kylts ner för mycket. Och en alltför tajt dräkt gjorde det svårt att röra sig. På surfbrädan måste man kunna vara smidig.

Senoktoberns grå ljus flödade fram bakom de trasiga molnen. På vintern sken solen inte ner över byn överhuvudtaget. Bergen som omgav byn höll den borta mellan november och februari. Nu var det den tiden på året när solen snart skulle försvinna för att återvända igen först på vårvintern.

Hildur tog den gröna brädan under armen och klev ut i vattnet. Neoprenskorna hade en tjock gummisula, men hon kunde ändå känna de vassa vulkaniska stenarna mot fotsulorna. Efter några försiktiga steg lade hon sig på mage på brädan och paddlade med armarna ut från stranden, mot det öppna havet. De muskulösa armarna plöjde rytmiskt genom havet och andningen tätnade.

På havet kan man endast bege sig så långt ut som sinnet medger. I dag ville Hildur bege sig så långt ut som möjligt. Vågorna var låga men långa. Typiska spillror efter en Grönlandsstorm. Att paddla mot vågorna tog på krafterna. Just därför älskade hon att simma i havet. När hon gjorde av med energi, skapade hon på sätt och vis mer av den inuti huvudet.

Brädan rörde sig framåt, andningen blev flåsigare. Hildur fick syn på en nattsvart korp som flög ovanför henne. Hon kastade en snabb blick på den. Havet nappade genast tag i henne. Det räckte med en enda inandning medan ansiktet var

uppåtvänt för att en näve havsvatten skulle leta sig in i henne och orsaka en kraftig hostattack.

Efter att ha paddlat några hundra meter bytte hon riktning på brädan. Hon inväntade nästa våg som hon tänkte fånga. Det var inga andra på stranden. Det fanns inte många surfare i hembyn på ett par tusen invånare. I dag var havet helt och hållet hennes.

En dryg timme senare gick Hildur med brädan under armen mot Arnarnes udde, där hon hade parkerat sin stora fyrhjulsdrivna jeep på morgonen. Att komma loss från allt en stund hade hjälpt ännu en gång. Hon hade känt sig rejält ångestfylld på morgonen. Det kändes inte längre lika jobbigt som när hon vaknat, men hon kände på sig att någon snart skulle komma med dåliga nyheter.

Hildur ledde enheten för försvunna barn på glesbygden inom Islands nationella polisstyrka samt var brottsutredare i Ísafjörðurs polisdistrikt. Västfjordarnas enda brottsutredare.

När hon hunnit bort till jeepen hörde hon hur mobilen ringde. Hon rullade av sig de åtsittande surfarhandskarna, öppnade bildörren och grep tag i mobilen som låg och blinkade i framsätet.

”Hildur.” Rösten var andfådd. Hon torkade bort havsvatten ur pannan och tog av sig den tjocka neoprenluvan.

Det var hennes chef Elísabet Baldursdóttir, eller Beta. Hon hade ett brådskande ärende. För Hildur kom samtalet inte som någon överraskning.

”Jag kommer. Jag är redan på väg. Ska bara byta om snabbt hemma.”

Större delen av människorna förväntade sig att bra saker skulle hända. Det kändes märkligt. För henne var det bra att inte behöva förvänta sig att något skulle hända i framtiden. Då bara skedde saker och ting helt enkelt och vardagen rulla-